

Józef Magnuszewski

Konferencja naukowa słowacko-polska (Smolenice, 10-12 października 1967)

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 59/1, 339-340

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV. K R O N I K A

KONFERENCJA NAUKOWA SŁOWACKO-POLSKA

(Smolenice, 10—12 października 1967)

W konferencji naukowej poświęconej stosunkom literackim słowacko-polskim i polsko-słowackim, zorganizowanej przez Instytut Literatury Światowej i Języków SAN (Ústav svetovej literatúry a jazykov SAV) wspólnie ze Związkiem Pisarzy Słowackich w Domu Pracowników Naukowych Słowackiej Akademii Nauk, wzięło udział liczne grono slawistów słowackich (wśród nich wychowankowie i studenci polonistyki bratysławskiej) i polskich — z Warszawy, Krakowa, Katowic, Wrocławia, Łodzi, a także poloniści czescy oraz jugosłowiańscy; reprezentowana była również slawistyka NRD.

Bogaty program tej imprezy wykraczał znacznie poza dziedzinę stosunków literackich w ich tradycyjnym rozumieniu. W świetle wygłoszonych referatów i żywej dyskusji zarysowały się dwa główne, ząbębające się zresztą ściśle, nurty obrad: teoretyczny i historyczny.

W nurcie teoretycznym wystąpiły z kolei dwa istotne momenty: metodologiczne problemy komparatystyki literackiej oraz zagadnienia przekładu.

W rozważaniach metodologicznych uderzające było powiązanie z tendencjami ożywiającymi współczesną komparatystykę ogólną, światową, uwzględnianie takich jej założeń, jak objaśnianie procesu rozwojowego literatury danego narodu w szerokim kontekście humanistycznej wspólnoty, skupienie uwagi na stylu literackim, porównaniach typologicznych, poetyce historycznej i genologii tudzież korzystanie z analitycznych osiągnięć strukturalizmu. Sprawy te poruszył zaraz na wstępie dyrektor Instytutu, M. Bakoš, w dalszym zaś ciągu dokładniej rozwinął w swym referacie D. D'urišin, wywołując interesującą dyskusję (K. Krejčí, I. Kusý, K. Rosenbaum i inni).

Są to niewątpliwie elementy nowe, odróżniające współczesną slawistykę literacką od jej tradycji dawniejszych. Przy tych ogólnych założeniach teoretycznych uwzględniano zresztą czynniki dla obszaru Słowiańszczyzny znamienne: związki literackie, specyficzne społeczne i polityczne uwarunkowania procesu literackiego.

Jest oczywiście, że w problematyce wzajemnych stosunków literackich mieści się także zagadnienie przekładu. Na ten temat były na konferencji zarówno wypowiedzi ogólnoteoretyczne o tłumaczeniu jako sztuce interpretacji (A. Popovič), jak i oceny konkretnych rozwiązań praktycznych na gruncie polsko-słowacko-czeskim (A. Bolek, V. Kochol, Z. Hierowski, O. Bartoš, H. Jechová). Wynikły z tego i pewne postulaty do realizacji: pogłębienie znajomości języka przez tłumaczy, zwłaszcza słowackiego przez Polaków, zwiększenie możliwości ogłaszania krytycznych ocen ukazujących się drukiem przekładów. W odniesieniu do rozważań teoretycznych można by wysunąć postulat, aby obok założeń ogólnych uwzględniały także specyficzne: tłumaczenia z jednego języka słowiańskiego na drugi.

W dziale historycznym, po charakterystyce dotychczasowego dorobku polonistyki słowackiej (J. Hvišč), zreferowano i przedyskutowano szereg tematów z dziejów obu literatur i ich wzajemnych związków. Osobną grupę wystąpień stanowiły tu próby typologicznych porównań, które objęły: romantyzm (J. Magnuszewski), prozę historyczną polską, słowacką i czeską (J. Bečka), powieść problemową słowacką i polską schyłku XIX i przełomu XIX i XX w. (H. Ivaničková), twórczość modernistów (M. Bobrownicka), poezję awangardową (P. Wincer). Uwytkliło to cechy wspólne i rysy swoiste naszych literatur, gdy kształtowały się one jako piśmiennictwa narodowe, gdy potem nadążając za nowoczesną kulturą europejską spełniały równocześnie swoje patriotyczne zadania, gdy wreszcie włączały się w światowe próby tworzenia sztuki nowej.

Wiele uwagi poświęcono stosunkom kulturalnym i literackim polsko-słowackim i słowacko-polskim od początku XIX w. (z nawiązaniem do czasów dawniejszych). Uzasadnione aktualnym stanem badań zdradzającym liczne luki, prace kontaktologiczne zgromadziły bogaty materiał faktyczny, obustronny, z czasów odrodzenia narodowego i romantyzmu (J. Kolbuszewski, R. Brtáň, R. Bogacki, P. Vongrej, J. Ambruš), z okresu Macierzy Słowackiej i lat do pierwszej wojny światowej (J. Sedlák, D. Abrahamowicz); podjęto też próby ukazania związków wzajemnych w XX w. (J. Russocka, J. Starnawski, A. Piotrowski, A. Lat'áková, J. Šliziński, Z. Niedziela).

Materiały te uzupełniły dotychczasowe badania (nawet nad okresem stosunkowo dobrze już zbadanym — nad romantyzmem) i przedłużyły ich zasięg w czasie. Przedstawione fakty wymagają jeszcze selekcji z punktu widzenia ich znaczenia dla procesu literackiego i wagi historyczno-kulturalnej; wymagają też wszechstronnego naświetlenia ich społeczno-politycznych uwarunkowań, nieraz nader skomplikowanych. Nie objęły zresztą wszystkich ważnych momentów.

Bo też nie można było oczekiwać, aby pierwsza wspólna konferencja problematykę wyczerpała. Ważne jest, że ogarnęła ona szeroki krąg zagadnień i rzuciła na nie wiele nowego światła. Uznać więc ją należy za bardzo udane zapoczątkowanie ściślejszej współpracy naukowej słowackich i polskich badaczy literatury oraz za świadectwo ambitnych planów Instytutu Literatury Światowej i Języków SAN. Dodajmy, że obrady przebiegały w miłej atmosferze, a cała impreza została świetnie zorganizowana. Z powyższych względów należą się Dyrekcji Instytutu wyrazy szczerzego i głębokiego uznania.

Materiały konferencji, które powinny zainteresować naszych polonistów, ukazały się w osobnej księdze.

Józef Magnuszewski